Hizkuntza partekatzen ez duen komunitate bati hitzik gabeko liburuak irakurtzeko hamar gako

Hitzik gabeko liburuen irakurketa ez da lezio bat, zubi bat da, irakurlearen eta ikus-entzulearen artean eraikitzen dena: bata zein bestearentzako balioa duen esperientzia partekatu bat bizitzeko modu bikaina da. Kontuan hartu aholku hauek, beharrezkoa den heinean edozein egoeratara egokituz.

1. Aukeratu edo sortu espazio isil bat. Liburuak espazioan bertan sakabanatu. Talde txiki bat osatu —handitu daiteke— eta irribarrez ongi etorria egin. Helduak ez daitezela urrunegi joan haurrekin lan egin bitartean, hala jarduerak ikusiko dituzte eta irakurriko diren liburuei oniritzia emango diete.
2. Liburuak esku artean har ditzatela animatu: Ireki ditzatela, orriak pasa eta ukitu ditzatela. Animatu haurrak liburuetara gerturatzera bai eta elkarrengana beldurrik gabe hurbiltzera ere.
3. Sakon arnastu eta hatsa bota. Isiltasuna sentitu, hitzen ausentzia gozatu. Erabili begiak eta irribarreak, eta ziurtatu ikus-entzule guztiak irakurketaren esperientziaren barkura igo direla. Irakurketa bidaia bat da, lagun berriekin toki ezezagunetara garamatzana. Liburuak benetako bake eta lasaitasun uneak lortzeko erreminta boteretsuak dira.
4. Liburu bakoitzaren isiltasunari orrialdez orrialde entzun, ondokoekin komentatu eta elkarrekin joan istorioan barrena.
5. Gertatzen ari dena entzun eta inguruarekin adi egon. Denak oraindik barkuan badaude, ekin. Inork erantzuten ez badu, ausarta izan eta aldatu liburuak.
6. Interpretatu. Imajinatu. Erakarri. Erreakzionatu. Hitzik gabe komunikatu. Saiatu hitzik ez egiten. Behar beste aldiz has zaitezke.
7. Ilustrazioak guztiei eta bakoitzari erakutsi. Liburua eskuz esku pasatu, itxaron eta entzun. Erantzun guztiak ongietorriak dira.
8. Soinu erritmikoekin (txaloak, tarrapatakak) erakarri. Edo hasi jolasean haurrekin eta helduekin. Zabaltzen den zernahi bideri jarraitu.
9. Itxi liburua. Bidaiaren amaiera da. Eskerrak eman hitzik gabeko liburuaren irakurketan parte hartu duten guztiei. Orain lagunak zarete.
10. Zorioneko eta esker oneko sentitu etxetik atera eta horrenbeste denbora bidaian eman duen jendartea ezagutu ahal izan duzulako. Gogoratuko zaituzte eta zuk gogoratuko dituzu.

Deborah Soria eta Mariella Bertelli
IBBY Italia

iBbY

IBBYren sorrera Jella Lepman idazle eta kazetari alemaniarrari zor zaio. Hain justu, 1945ean erbestetik itzultzean, gerraosteko haurren hezkuntza eta kultura gaiez arduratzen hasi zenean sortu zuen.

Lepmanek, haur liburuek bakea bultzatzeko erreminta gisa duten indarraz jabetuta, IBBY nazioarteko erakundea antolatu zuen. Mundu osoko hainbat elkartek eta pertsonak osatzen dute erakundea, eta guzti-guztien konpromisoa da liburuen eta haurren arteko topaketa sustatzea.

Gaur egun, hirurogeita hamar herrialde baino gehiagok osatzen dute IBBY erakundea eta bertan bat egiten dute haur-literaturarekin (HGL) lotutako arlo guztietako ordezkariek.

iBbY Galtzagorri elkartea

Galtzagorri Euskal Haur eta Gazte Literatura elkartea 1990ean sortu zen. Bi helburu nagusi ditu: haur eta gazteen irakurzaletasuna bultzatzea eta euskarazko haur eta gazte literatura sustatzea eta ezagutaraztea. Elkartean, literaturaren alor horretara modu batean edo bestean lotuta dauden hainbat profesionalek parte hartzen dute.

Galtzagorri Elkartea **OEPLI**ren (Organización Española para el Libro Infantil y Juvenil) parte da, Espainiako Estatuko gainontzeko hizkuntzetako Haur Literatura elkarteekin batera. Era berean, **OEPLI**k ordezkatzen ditu Estatuko hizkuntza ezberdinetako haur literaturak UNESCOk horretarako sortutako nazioarteko erakundean, IBBYn *(International Board on Books for Young People)*, hain zuzen. Hortaz, Galtzagorri IBBYren euskal adarra da.

iBbY INTERNATIONAL BOARD ON BOOKS FOR YOUNG PEOPLE

organización española para el libro infantil y juvenil
oepli

SILENT BOOKS
HITZIK GABEKO LIBURUAK

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura, Turismo, Gazteria eta Kirol Departamentua

ORAIN KULTURA

iBbY Galtzagorri elkartea

INTERNATIONAL BOARD ON BOOKS FOR YOUNG PEOPLE

SILENT BOOKS
IBBY HAUTAKETA

2012an, Afrikako eta Ekialde Hurbileko errefuxiatu asko eta asko Lampedusa uharte italiarrera iritsi zirenean, IBBY Italiak *Silent Books, from the world to Lampedusa and back* proiektua abiarazi zuen.

Proiektuaren helburua Lampedusan lehenengo haur-liburutegia sortzea zen. Liburutegia hitzik gabeko liburu ilustratu sorta batekin hornitu zuten hizkuntzen mugak gainditze aldera.

Asmoa argia zen, bertako haurrek zein iritsitakoek berdin-berdin erabiltzea liburutegiko liburuak, hau da, liburuak ulertzea eta gozatzea.

Liburuak IBBYren Sail Nazional ezberdinen bitartez iritsi ziren eta, orain arte, Silent Books-en sei bilduma sortu dira. Azkena, 2023koa, Boloniako Haur eta Gazte Liburu Azokan aurkeztu zen. 22 herrialdetako 70 liburu biltzen ditu.

IBBYren Suediako atalak *Silent books, a handbook on wordless picture* books packed with narrative power eskuliburua ondu du non hitzik gabeko liburuak haurrekin erabiltzeko zenbait ideia bildu dituzten:

https://www.ibby.org/fileadmin/user_upload/Silent_Books_ENG.pdf

Alonso, Cynthia (2017). *Aquarium*. Chronicle Kids (AEB).

Anno, Mitsumasa (1978). *Anno's Journey*. ParperStar (The Puntnam & Grosset Group) (AEB).

Banyai, Istvan (1998). *Zoom*. Puffin Books (AEB).

Barros, Bruna(2017). *Insieme con papa*. Il Leone verde edicioni (Italia).

Becker, Aaron (2013). *Journey*. Candlewick Press (AEB).

Blexbolex (2018). *Vacanze.* Orecchio Acerbo (Italia).

Boyd, Lizi (2016). *Giochi di luce*. Terre di Mezzo Editore (Italia).

Caron, Marion (2016). *Hello tomato*. Éditions du Livre (Frantzia).

Chiesa Mateos, Mariana (2010). *Migrando*. Orecchio Acerbo (Italia).

Clayton Junior (2016). *Free the Lines.* Words & Pictures (Ingalaterra).

Colon, Raúl (2020). *Draw.* Simon & Schuster Books (AEB).

Couprie, Katy / Louchard, Antonin (1999). *Tout un monde*. Éditions Thierry Magnier (Frantzia).

Descamps, Dominique (2012). *Par un beau jour*. Les Grandes Personnes (Frantzia).

Dudley, Rebecca (2013). *Hank finds an Egg*. Peter Pauper Press (AEB).

Frazee, Marla (2014). *The Farmer and the Clown*. Beach Lane Books (AEB).

Geisert, Arthur (2011). *Ice*. Enchanted Lion Books (AEB).

Guilloppé, Antoine (2016). *Loup noir*. Casterman (Frantzia).

Halleux, Marie (2016). *Peure noire.* Éditions Voce Verso (Frantzia).

Hoban, Tana (1999). *Regarde Bien*. Kaléidoscope (Frantzia).

Hoostrad, Alice (2014). *Libro dei monstri*. Lemniscaat (Italia).

Hutchins, Pat (2006). À *Nous de jouer!* Kaléidoscope (Frantzia).

Icinori (2018). *E poi*. Orecchio Acerbo (Italia).

Idle, Molly (2013). *Flora and the Flamingo*. Chronicle Kids (AEB).

Jullien, Jean (2016). *This is not a book*. Phaidon (AEB).

Kerascoët (2018). *I walk with Vanessa*. Schwartz & Wade Books (AEB).

Kim, Patty / Sánchez, Sonia. (2014). *Here I am*. Capstone Young Readers (AEB).

Kuhlmann, Torben (2015). *Mole Town*. Orecchio Acerbo (Italia).

Lawson, Jon Arno / Smith, Sidney (2015). *Sidewalk Flowers*. Groundwook Books (Kanada).

Lee, Ji Hyeon (2015). *La Piscina*. Orecchio Acerbo (Italia).

Lee, Suzy (2008). *L´Onda*. Corraini Edizioni (Italia).

Lee, Suzy (2010). *Ombra*. Corraini Edizioni (Italia).

Lee, Suzy 2017). *Linee*. Corraini Edizioni (Italia).

Lehman, Barbara (2014). *The Red Book*. Houghton Mifflin Company (AEB).

Loulou & Cie (2014). *Devine*. L´école des Loisirs (Frantzia).

Matoso, Madalena (2014). *Todos fazemos tudo*. Planeta Tangerina (Portugal).

Mellier, Fanette (2017). *Dans la lune*. Éditions du Livre (Frantzia).

Murrow, Ethan /Murro, Vita (2016). *The Whale*. Templar Books (AEB).

Newman, Jeff /Day, Larry (2018). *Found*. Simon&Schunster Books (AEB).

Pett, Mark (2014). *The Girl and The Bicycle*. Simon & Schuster (AEB).

Quarello, Maurizio (2017). *45*. Orecchio Acerbo (Italia).

Rainjonneau, Marine (2016). *Refus-le*. Editions Voce Verso (Frantzia).

Ramstein, Anne-Margot / Aregui, Matthias (2014). *Prima Dopo*. L´Ippocampo (Italia).

Rovaldi, Antonio (2017). *New York City Babe*. Les Cerises (Frantzia).

Slater, David Michael / Kolar, Bob (2015). *The boy and the book*. Charlesbridge (AEB).

Thomson, Bill (2010). *Chalk*. Amazon Publishing (AEB).

Timmers, Leo (2011). *BOEM. Vlaams Fonds voor de Letteren (Amsterdam).*

Tjong-Khing, Thé (2018). *Tortartè ma la torta di che artista é?* Beisler Editore (Italia).

Urbánková, Dagmar (2012). *Circus Ulice*. Baobab (Txekiar Errepublika).

Van Zeveren, Michel (2009). *La Porte*. Lutin Poche de l´école des Loisirs (Frantzia).

Wiesner, David (2006). *Flotsam*. Clarion Books (AEB).

Wiesner, David (2016). *Martedi*. Orecchio Acerbo (Italia).

Won Hee Jo (2014). *The Teeth Hunters. Iyagikot. (Hego Korea).*

Zahrádková, Klára (2017). *Kun a had.* Xaoxax (Txekiar Errepublika).

Zoboli, Giovanna / de Giorgio, Mariachiara (2017) *Professione Coccodrillo.* Topipittori (Italia).

Zavaro, Alice (2016) *Tout s'eclaire*. Voce Verso (Frantzia).

organización española para el libro infantil y juvenil
oepli

HITZIK GABEKO LIBURUAK
OEPLI HAUTAKETA

Erakusketa honetako liburuek ez dute hitzik edo oso hitz gutxi dituzte
(onomatopeia batzuk izan ditzakete, esaldi gutxi batzuk, edo irudien parte egiten duten hitzak)

Adin guztietarako hitzik gabeko liburuak daude
(jaioberrientzako kartoizko liburuetatik hasita gazteen eta helduen interesa sortzen duten obretaraino)

Hitzik gabeko liburu gehienak narratiboak dira,
(hau da, dokumental gisakoak edo fikziozkoak izan daitezkeen istorioak azaltzen dituzte, abenturazko istorioak, suspensekoak, dramatikoak, umorezkoak, fantasiazkoak…)

Batzuek album forma dute
(horietan, narrazioaren zatikatze-unitatea orrialdea da)

eta beste batzuk komikiak dira
(binetetan zatituta daudenak)

Narrazio grafikoetan pertsonaiak isilak izan daitezke
(ez dute hitz egiten bakarrik daudelako, edo ezin dute hitz egin, edo ez dira elkarren artean komunikatzen)

Pertsonaiak isilpean dauden istorioak ere badaude
(aurpegiko mimikaren bidez ikus dezakegu hitz egiten dutela, baina ez dakigu zehazki zer dioten)

Eta istorio gutxi batzuetan pertsonaiak «irudihiztunak» dira
(pertsonaiek irudien bidez pentsatu eta hitz egiten dute)

Baina badira istoriorik kontatzen ez duten hitzik gabeko liburuak ere. Liburu ez-narratiboak dira eta bi motatakoak izan daitezke:

Imaginarioak edo irudi-katalogoak
(gai baten inguruan hautatutako irudiak dituzte, adibidez: baserriko animaliak, kontrako irudiak.…)

Eta liburu jokoak
(irakurleen aldetik ekintza bat behar duten liburuak dira, adibidez: bilatzea, ondorioak ateratzea, irudiak konbinatzea, marraztea…)

Hona hemen zenbait aholku hitzik gabeko liburuak irakurtzeko erronka onartzen duenarentzat:

Poliki irakurri, orrietan aurrera eta atzera eginda, hobe lagunartean bada, eta behin irakurrita, askotan berrirakurri!

Emma Bosch
Bartzelonako Unibertsitatea

ALBERTINE (2021) [2020] *Serafina. L'aniversari*. Libros del Zorro Rojo.

ANNO, Mitsumasa (2021) [1977]. *Ocultos en el bosque.* Kalandraka.

ARHOJ, Anders (2017) [2017]. *Busca'm. Un llibre per jugar a fet i amagar.* Andana Editorial.

BARROUX (2016) [2015]. *On és l'elefant?* Símbol Editors.

BARUZZI, Agnese (2019) [2019]. *Segueix-me*. VVKids, Editorial Vicens Vives, Baby Montessori.

BASSI, Sandro (2020) [2020]. *La Nacionalen*. Libros del Zorro Rojo.

BEN-ARAB, Màriam (2019). *On és en gran?* La Galera.

BERRIO, Juan (2016). *El passeig d'en Tonet*. Bang Ediciones, Mamut.

CAAMAÑO, Neus (2018). *Por una manzana*. Tres tigres tristes.

CAMPOS, Jorge (2021). *Alter nativo*. Aira.

CAPDEVILA, Roser (2016). *La ciutat*. Brot 72. Angle Editorial.

CARACOL, Pablo (2019). *Hogar*. Libros de las malas compañías.

CIARMELA, Alessandra (2021). *En casa*. Carambuco.

COLOMBO, Natalia (2016). *L'aniversari de Babita.* Bang Ediciones, Mamut,

CONTRAIRE, Bastien (2016). [2016]. *El intruso.* Libros del Zorro Rojo

CRUZ, Afonso (2017). [2014]. *Capital*. Juventud.

CUÉLLAR, Olga. (2015). *Saltoka*. Ttarttalo.

DEE TAN, Wen (2017). *El circ dels monstres*. Babulinka Books.

DÍAZ, Juan Manuel (2018) *Yovoy*. Barrett.

DIPACHO. (2015). *Bi txori.* Ttarttalo

EIBAR, Eider (2015). *Barrukoa*. Edo!

EIBAR, Eider (2020). *Ez dakit marrazten*. Elkar.

FERNÁNDEZ, Alejandra (2016). *Dentro del bosque*. Pípala

FERNÁNDEZ, Federico (idea+il.); GONZÁLEZ, Germán (color) (2015). *Balea*. Kalandraka.

GALÍ, Mercè (2019). *Deu pometes*. La Galera.

GALLO, Valeria (2021). *En sus zapatos*. Océano Travesía.

GENECHTEN, Guido van (2021). (2003). [2002]. *¿Un caracol?* Edelvives.

GÖBEL, Doro; KNORR, Peter (2020). [2019]. *Aquí se construye*. *Una historia en dibujos*. Lóguez.

GOLDSTYN, Jacques (2018). [2015.] *Cartes per a la llibertat*. Símbol Editors.

GOTTUSO, Pietro. (2020). *1880tik irekia.* Kalandraka-Pamiela.

GURRUTXAGA, Maite (2022). *Klak*. Elkar

IMAPLA (2015). *Lola y Peret: tooodo el día en el circo*. Océano Travesía.

JUAN, Ana (2010). [2017]. *Circus*. Edelvives, Contempla.

KANSTAD, Mari (2017). [2016]. *Afuera*. Niño Editor.

KIM, Jihyun (2021). [2017]. *El último verano*. Juventud.

KLEIN, Katia (2021). *En cacauet i el mig*. Bang Ediciones, Mamut.

LIU, Joanne (2018). [2018.] *El meu museu*. Coco Books.

MALET, Oriol (2017). *La Mariona y sus monstruos*. La Galera.

MARTÍ, Meritxell; SALOMÓ, Xavier (2019). *Sota les onades*. Flamboyant.

MARTIARENA, Iñaki (MATTIN) (2020). *Klak!* Éditions Zortziko.

MARTÍN VIDAL, Beatriz (2016). [2012.] (adapt. GRIMM). *Caperuza*. Thule.

MARTÍN VIDAL, Beatriz (2017). *Pájaro*. Thule, Fuera de Órbita.

MARTÍN, Patricia; BONILLA, Rocio (2018) *Anem a dormir*. Flamboyant.

MARTÍNEZ, Lorena (2017). *Zortzi Kolore.* Denonartean.

MARTÍNEZ, Lorena (2018). *A*. Denonartean.

MONTERO, Daniel (2017). *A la vista*. Libre Albedrío.

MORA, Sergio (2017). (2009). *La caca mágica*. Bang Ediciones, Mamut.

MUTUBERRIA, Maite (2018). *Lohia.* Pepitas de calabaza.

PIQUERAS, Daniel. (2017). *Homo: suak guztia aldatu zuenean.* Narval.

PIQUERAS, Daniel. (2018). *Io: bizitza handia dago hor kanpoan*. Narval.

PINTOR, David (2015). *A Coruña*. Kalandraka.

POPOV, Nikolai (2018). [1995]. *¿Por qué?* Kalandraka.

RAMSTEIN, Anne-margot &AREGUI, Matthias.(2014). *Aurretik ondoren.* Ttarttalo.

RUIZ JOHNSON, Marianna (2020). [2015]. *Mientras tú duermes*. Kalandraka.

SADAT, Mandana (2021). [1997]. *Del otro lado del árbol*. Kókinos.

SADAT, Mandana (2021). [2005]. *Mi león*. Kókinos.

SAEZ-CASTÁN, Javier (2019). *Mvseum*. Fulgenio Pimentel.

SALOMÓ, Xavier (2019). [2014]. *Off.* Flamboyant.

SCHUBERT, Dieter (2016). (1986.) *Monky*. Ekaré.

SERRA, Adolfo (adapt. PERRAULT) (2019). (2011). *Caperucita roja*. Nórdica.

SOLÉ, Carme (2023). *Egun euritsu eta loretsu batean.* Pamiela-Kalandraka.

SOUTIF, François (2016). [2012]. *¡Waah!* Ediciones Obelisco, Picarona.

STERER, Gideon; Di GIORGIO, Mariachiara (2020). [2020]. *La feria de medianoche*. Edelvives.

TULLET, Hervé (2021). [2021]. *¡Mira!* Kókinos.

UNGERER, Tomi (2017). [1962]. *Caracol, ¿dónde estás?* Kalandraka.

VAN DEN ENDEN, Peter (2020). [2019]. *Travessia*. Libros del Zorro Rojo.

WATANABE, Issa (2019) *Migrants.* Libros del Zorro Rojo.

ZOBOLI, Giovanna & DI GIORGIO, Mariachiara. (2021). *Krokodiloa*. Txalaparta.